

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-151-160>

УДК 37.018.091

Аніщенко Олена Валеріївна,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач відділу андрагогіки,

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих

імені Івана Зязюна НАПН України

Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6145-2321>

anishchenko.olena@gmail.com

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ

Анотація. У статті проаналізовано інноваційні практики професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти. Здійснено обґрунтування актуальності досліджуваної проблеми в умовах нестабільності й невизначеності. Наголошено, що безперевний професійний розвиток науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти є важливим складником професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих. Обґрунтовано, що неформальний та інформальний складники навчання сприяють професійному розвитку викладачів. Проаналізовано сутність інновацій як інструмента професіоналізації викладачів в умовах неформальної та інформальної освіти, що сприяють професійному розвитку. Охарактеризовано інновації, розроблені на теоретичному й практичному рівнях виконання наукового дослідження. Здійснено аналіз окремих інновацій, спрямованих на сприяння професійному розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти (на прикладі ініціатив відділу андрагогіки ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України). Актуалізовано доцільність розширення мережі центрів андрагогічної майстерності викладачів. Акцентовано увагу, зокрема, на апробації авторських тренінгів і програм підвищення кваліфікації, освітній ініціативі «Кластер корпоративного навчання», створенні віртуальних проєктних команд, розробленні та впровадженні тематичного відеоконтенту, апробації науково-методичного забезпечення професіоналізації андрагогів. Окреслено значення запропонованих інновацій для професійного розвитку викладачів ЗВО та обґрунтовано доцільність їх подальшого впровадження в умовах неформальної та інформальної освіти.

Ключові слова: професійний розвиток; професіоналізація; освіта дорослих; науково-педагогічний працівник закладу вищої освіти; освітні інновації; неформальна освіта; інформальна освіта.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Посилення конкуренції на ринку освітніх послуг, невизначеність у перспективах подальшого розвитку вищої школи актуалізують

проблеми забезпечення конкурентоспроможності викладачів закладів вищої освіти. У Рекомендаціях ЮНЕСКО і МОП щодо статусу викладачів вищих навчальних закладів (Париж, 1997) [14] наголошено, зокрема, на важливості їх ролі в удосконаленні вищої освіти, на необхідності прагнення «досягти якомога вищих стандартів у своїй професійній роботі», оскільки статус означеної категорії освітян «значною мірою залежить від них самих та якості їхньої роботи». Не викликає сумнівів важливість безперервного професійного розвитку науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти (далі – ЗВО) як вагомого вектора професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих. Водночас безперервний професійний розвиток як складник освіти дорослих [10] уособлює постійне навчання дорослих осіб, удосконалення їх загальних (ключових) і професійних компетентностей, що триває упродовж життя. Відповідно до професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» [8], здатність до особистісного й професійного розвитку виокремлено з-поміж загальних компетентностей цільової групи.

На наше переконання, проблема професійного розвитку науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти безпосередньо пов'язана з інноваціями у сфері освіти дорослих, що впроваджуються в умовах неформального та інформального навчання. Неформальний та інформальний складники навчання сприяють професійному розвитку викладачів і передбачають, їх систематизовану навчальну діяльність, що пов'язана зі свідомим вибором змісту, форм, методів, прийомів і засобів навчання із урахуванням особистісних мотивів, інтересів, культурно-освітніх потреб [12]. Важливим є те, що навчальна діяльність в умовах неформальної освіти за повної або часткової відсутності нормативних вимог щодо освітнього середовища не обмежується часовими, територіальними та іншими рамками, не має вікових, професійних, інтелектуальних обмежень щодо її здобувачів [4; 13]. Водночас інформальна освіта здійснюється завдяки активності особистості й передбачає самоорганізоване набуття нею певних компетентностей через життєвий досвід, власне професійну діяльність, спілкування, читання спеціалізованої літератури, самоосвіту, а також шляхом перегляду відеоконтенту, відвідування лекцій, отримання професійно важливої інформації зі ЗМІ тощо [3; 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українськими науковцями досліджуються: особливості професіоналізації педагогічного персоналу закладів освіти різних типів, організацій у національному та зарубіжному освітніх просторах (О. Баніт, О. Дубасенюк, І. Зель, С. Ізбаш, Л. Лук'янова, О. Михальчук, О. Огієнко, О. Самодумська, О. Самойленко, О. Семенова та ін.); андрагогічні підходи, закономірності, принципи навчання слухачів у закладах післядипломної педагогічної освіти (Н. Дятленко, Н. Клокар, В. Лунячек, О. Мельниченко, М. Скрипник, М. Смирнова, Т. Сорочан та ін.). Окремі аспекти професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів освіти різних типів в умовах неформальної та інформальної освіти розкрито у дослідженнях Л. Мартинець, Л. Ніколенко, Н. Павлик, Т. Скорик, І. Юника та ін. Проблема інновацій у педагогічній освіті та освіті дорослих знайшла відображення у наукових працях О. Вознюка, О. Дубасенюк, І. Коновальчука, С. Стрілець та ін. Водночас проблема впровадження інновацій, спрямованих

на сприяння професійному розвитку викладачів закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти, є недостатньо дослідженою й потребує посиленої уваги науковців, що й зумовило вибір теми публікації.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета наукового пошуку – проаналізувати інновації у сфері професіоналізації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, спрямовані на сприяння професійному розвитку представників цільової групи в умовах неформальної та інформальної освіти (на прикладі ініціатив відділу андрагогіки ІПООД імені Івана Ззюна НАПН України). Відповідно до мети, виокремлено такі **завдання**: проаналізувати сутність інновацій, що сприяють професійному розвитку викладачів як складника їхньої професіоналізації в умовах неформальної та інформальної освіти; охарактеризувати інновації, розроблені на теоретичному й практичному рівнях виконання наукового дослідження; окреслити значення запропонованих інновацій для професійного розвитку викладачів ЗВО; обґрунтувати доцільність упровадження інновацій у сфері професіоналізації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Інновації можна розглядати як ретельно розроблені та сплановані ініціативи, що чітко виокремлюються з «рутинної діяльності» у контексті «виходу за рамки» традиційної практики як «результат ... надзвичайно творчої дії якоїсь особи або осіб, спеціально залучених до розробки інновацій» [15]. Як свідчать результати досліджень зарубіжних науковців, інноваційні стратегії впроваджуються разом із традиційними, а інноваціями є не лише «видатні» розробки, а й ті, що передбачають «невеликі зміни», які, на перший погляд, не дуже відрізняються від попередніх стратегій. На основі здійсненого порівняльного аналізу науковцями [15, с. 22] переконливо обґрунтовано логічність двох підходів до тлумачення інновації: перший охоплює більш «елітарне» розуміння інновації та зосереджується на її продукті або результаті, а другий передбачає розгляд інноваційності як невід'ємної характеристики всієї освітньої діяльності, а інновацій – як складника більш-менш системної практики.

Вважаємо за доцільне зазначити, що інновації уособлюють процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, технологій [6], а власне педагогічна інноватика передбачає увиразнення таких змістових блоків: створення нового (в науці та освіті); сприйняття нового освітянами і науковцями; упровадження інновацій (за К. Гораш [5]; обґрунтування рекомендацій для освітян і науковців щодо дослідження та упровадження інновацій, інноваційних процесів та управління ними.

На наше переконання, упровадженню інновацій передують процес осмислення доцільності тієї чи іншої інноваційної освітньої практики, що допомагає знайти відповіді на питання: Чому потрібні зміни? Що саме потрібно змінити? Як саме, якими

шляхами можна досягти очікуваних результатів щодо впровадження інновацій? Погоджуємося з твердженням О. Петрунько [9] про те, що необхідно формувати позитивне ставлення, зокрема, до освітніх інновацій, шляхом системного використання певних заходів, а саме: інформування широкого загалу, громадськості, безпосередніх адресатів щодо інновації, її цілей і завдань, очікуваних результатів; залучення цільових категорій до інноваційного процесу в освітній практиці; налагодження зворотного зв'язку (діалогу) між ініціаторами, виконавцями та адресатами інновації; подолання спротиву інноваціям; оцінювання ефективності інновації, зокрема, шляхом аналізу отриманих «очікуваних і побічних» результатів ініціаторами, виконавцями, адресатами.

Нам імпонують умовиводи О. Дубасенюк [6] про те, що сутнісною ознакою інновацій є їхня здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності андрагогів, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у закладі освіти, громаді, регіоні, а власне «джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою розв'язання суперечностей», що супроводжується відповідною апробацією у форматах педагогічного експерименту або пілотування (пілотного впровадження).

Прикметно, що одним із актуалітетів професіоналізації освіти дорослих є розвиток андрагогічної компетентності викладачів вищої школи. Значну роботу за означеним напрямом здійснює відділ андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. У рамках виконання фундаментального наукового дослідження «Теорія і практика професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих» (РК № 0120U100229; 2020 – 2022 рр.) науковцями (Л. Лук'яною, О. Аніщенко, О. Баніт, Т. Калюжною, О. Коваленко, В. Піддячим, І. Радомським, А. Самко, Т. Котирло) здійснено діяльність інноваційного спрямування з розвитку андрагогічної компетентності науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів вищої і післядипломної освіти, наукових працівників науково-дослідних установ НАПН України. Привернемо увагу до основних аспектів інноваційної практико орієнтованої діяльності науковців.

На *теоретичному рівні* виконання означеного наукового дослідження [7] розроблено інновації-умови (створення освітнього середовища, що вирізняється андрагогічною зорієнтованістю змісту навчання, мотивує до розвитку корпоративних стратегічних орієнтацій в освіті та навчанні, оволодіння й впровадження сучасних андрагогічно орієнтованих технологій і методик навчання тощо), інновації-продукти (освітні, діагностичні), обґрунтовано організаційні інновації (корпоративне навчання андрагогічного спрямування; мережа центрів андрагогічної майстерності викладачів тощо). Означені інновації мають як прямий (безпосередній), так і непрямий (опосередкований) вплив на процес професіоналізації науково-педагогічних, педагогічних працівників, розвиток андрагогічно орієнтованої освітньої практики у закладах вищої освіти.

На *практичному рівні* виконання наукового дослідження [7] розроблено та апробовано авторські анкети для діагностики рівнів сформованості андрагогічної компетентності цільової групи. Здійснене анкетування зокрема дозволило виявити проблеми, пов'язані з недостатністю обізнаності цільової групи щодо специфіки

здійснення та оцінювання андрагогічно орієнтованої професійної діяльності, недостатнім рівнем сформованості відповідних умінь і навичок; зміщенням акцентів – з площини процесу набуття нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину розвитку в педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих здатності творчо застосовувати їх у професійній діяльності, що зумовлює необхідність врахування в емпіричному дослідженні специфіки готовності цільової групи до навчання дорослих осіб. Виявлено також недостатність рівня готовності викладачів до роботи з дорослою аудиторією, обізнаності цільової групи щодо особливостей провадження андрагогічно орієнтованої освітньої діяльності, що зумовлено нестачею спеціальних знань з андрагогічної проблематики (щодо визначення освітніх потреб і запитів дорослих учнів; особливостей мотивації навчальної діяльності дорослих; групової динаміки тощо). Результати анкетування уможливили також висновок про недостатній рівень сформованості умінь і навичок цільової групи щодо використання андрагогічно орієнтованих педагогічних технологій; доцільність залучення цільової аудиторії до інтерактивної взаємодії у процесі навчання; мотивації до рефлексії тощо.

З метою розв'язання виявлених проблем, окреслених вище, науковцями відділу андрагогіки:

– створено та організовано роботу мережі центрів андрагогічної майстерності (ЦАМ) педагогічних і науково-педагогічних працівників (ініціатива автора) на базі наукової установи, кафедр закладу вищої освіти й закладу післядипломної педагогічної освіти у складі трьох центрів: ЦАМ відділу андрагогіки ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України (консультант – О. Аніщенко; координатор – І. Радомський) [11], ЦАМ, утвореного спільно з відділом андрагогіки на базі кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами ННІ педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (координатори – О. Акімова, О. Аніщенко); ЦАМ, утвореного спільно з відділом андрагогіки на базі кафедри педагогіки, корекційної освіти та менеджменту Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського (координатори – Т. Калужна, С. Пономаревський);

– апробовано авторські тренінги, упроваджено окремі модулі тренінгових програм з розвитку професійної компетентності андрагогів (і, зокрема, андрагогічної як її складової);

– розроблено та впроваджено програми підвищення кваліфікації: «Професійна компетентність андрагога» (О. Аніщенко), «Модернізація сучасної педагогічної освіти» для педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої, післядипломної освіти (О. Баніт, І. Радомський); апробовано окремі модулі навчальної програми «Тренінг як інструмент професійного розвитку андрагога» для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (А. Самко);

– започатковано флеш-курс підвищення кваліфікації «Освіта дорослих у теорії та практиці» з тематичним блоком з професіоналізації андрагога (30 год., дистанційно) для партнерів з експериментальних закладів освіти у рамках ініціативи «Кластер корпоративного навчання» Центру андрагогічної майстерності відділу андрагогіки ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України [11] (ініціатива автора);

- зrealізовано освітню ініціативу щодо створення віртуальних проєктних команд у цільовій групі на основі виявлених напрямів формування команд (управлінська, робоча, віртуальні) (О. Баніт), представники яких навчалися за тренінговою програмою з розвитку андрагогічної компетентності;
- організовано та проведено тематичні вебінари, круглі столи тощо, здійснено консультивання щодо здійснення наукових досліджень з проблем освіти дорослих, розвитку андрагогічної компетентності педагогів;
- розроблено та впроваджено презентаційні матеріали доповідей на наукових практико орієнтованих заходах, 9 відеороликів [2, с. 403] з різних аспектів професіоналізації викладачів тощо;
- створено та апробовано науково-методичне забезпечення професіоналізації андрагогів (у складі монографії «Професіоналізація педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теоретико-методичний аспект», «Концепції підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими», посібника «Тренінги з розвитку професійної компетентності андрагогів» методичних рекомендацій «Методика проведення тренінгів з розвитку професійної компетентності андрагогів», «Професійна компетентність андрагога», анотованого бібліографічного покажчика «Підготовка педагогічного персоналу до роботи з дорослими у закладах формальної і неформальної освіти») [2; 7].

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ/ CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

У процесі дослідження обґрунтовано, що стратегії та рішення, розроблені з метою удосконалення діяльності викладачів закладів вищої освіти, мають передбачати тематичні складники щодо інновацій, спрямованих на сприяння їх професійному розвитку. Результати здійсненого наукового пошуку дають підстави для висновку про те, що запропоновані науковцями відділу андрагогіки ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України ініціативи – інновації з професіоналізації андрагогів (теоретичного й практичного спрямування) є дієвими інструментами сприяння професійному розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти.

Упровадження змістових, організаційних та інших, зазначених вище, нововведень, сприяло: підвищенню рівня сформованості андрагогічної компетентності як складової професійної компетентності цільової групи (на рівні теоретичної і практичної готовності до роботи з дорослими); удосконаленню андрагогічної майстерності, посиленню мотивації викладачів до роботи з дорослими; активізації корпоративної освіти і навчання викладачів ЗВО, удосконаленню її змісту та організаційних форм. Означені ініціативи також позитивно вплинули на мотивацію педагогічних, науково-педагогічних працівників щодо: навчання впродовж життя, здійснення андрагогічно орієнтованої професійної діяльності у сфері освіти дорослих (освітньої, культурно-просвітницької, організаційної тощо); сприяли удосконаленню змісту й технологій навчання, спрямованих на професійне зростання викладачів в умовах неформальної та інформальної освіти тощо.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо обґрунтування концепції професійного та особистісного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Аніщенко, О.В., 2023. Інновації у сфері професіоналізації андрагогів (ініціативи відділу андрогогіки ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України). *Розвиток педагогічної науки і практики в умовах воєнного і повоєнного часу: матеріали Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2022 рік* (Київ, 23 березня 2023 р.). Київ: Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023, 15-19.
2. Аніщенко, О.В., Баніт, О.В., Калюжна, Т.Г., Коваленко, О.Г., Піддячий, В.М., Самко, А.М., 2022. *Професіоналізація педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теоретико-методичний аспект* [монографія], Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 416. Доступно: <<https://lib.iitta.gov.ua/735119/>>.
3. Аніщенко, О. В., Прийма, С. М., 2020. Інформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. Доступно: <https://vue.gov.ua/Інформальна_освіта>.
4. Аніщенко, О. В., Прийма, С. М. 2020. Неформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. Доступно: <https://vue.gov.ua/Неформальна_освіта>.
5. Гораш, К.В., 2021. Інновації в освіті. *Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України* [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва ...]: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 399.
6. Дубасенюк, О.А., 2014. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць*; за заг. ред. О.А. Дубасенюк, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 12-28.
7. Заключний науковий звіт, 2022. *Про діяльність відділу андрагогіки ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 – 2022 рр. з теми дослідження «Теорія і практика професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих»* (РК №0120U100229; наук. керівник – д. пед. н., проф. Аніщенко О.В.), Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 80.
8. *Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства «Про затвердження професійного стандарту на групу професій "Викладачі закладів вищої освіти"»* від 23.03.2021 р. № 610. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf>.
9. Петрунько, О.В., 2014. Освітні інновації в Україні: проблеми впровадження та можливості оптимізації. *Освітологічний дискурс, 1*, 194-207.
10. *Проект Закону про освіту дорослих*, 2022, 07 лютого. Доступно: <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/38978>>.

11. Центр андрагогічної майстерності. *Освітній хаб Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*. Доступно: <<https://iproodhab.com/centre-of-andragogy-mastery>>.
12. Шапочкіна, О. В., 2012. Сучасні тенденції розвитку неформальної освіти майбутніх учителів у Німеччині: *автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04*, Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 20.
13. Юник, І.Д., 2022. Формальна, неформальна та інформальна освіта брендингу викладача вишу. *Академічні студії. Серія «Педагогіка», 1*, 221–228. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.1.31>.
14. The ILO/UNESCO Recommendation concerning the Status of Teachers (1966) and The UNESCO Recommendation concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel (1997) with a User's Guide. *ED-2008/WS/24*, Paris, 2008, 72. Доступно: <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000160495>>.
15. Werner, Mauch, Uta Papen. (eds.), 1997. *Making a difference: innovations in adult education*. Frankfurt am Main; Berlin; Bern; New York; Paris; Wien: Lang, 217.

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION: INNOVATIVE PRACTICES

Olena Anishchenko,

Doctor of Science in Education, Professor,

Head of the Department of Andragogy,

Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6145-2321>

anishchenko.olena@gmail.com

Abstract. The article analyzes innovative practices of professional development of higher education teachers in non-formal and informal education. The relevance of the problem under study is substantiated in the context of instability and uncertainty. It is emphasized that the continuous professional development of research and teaching staff of higher education institutions is an important component of the professionalization of teaching staff in the field of adult education. It is substantiated that non-formal and informal components of education contribute to the professional development of teachers. The essence of innovations as a tool for the professionalization of teachers in the context of non-formal and informal education, which contribute to professional development, is analyzed. The innovations developed at the theoretical and practical levels of scientific research are characterized. The analysis of individual innovations aimed at promoting the professional development of pedagogical and scientific and pedagogical staff of higher education institutions (on the example of the initiatives of the Department of Andragogy of the Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine)

is carried out. The expediency of expanding the network of centers of andragogical teaching excellence is actualized. Attention is focused, in particular, on the testing of author's trainings and professional development programs, the educational initiative «Corporate Training Cluster», the creation of virtual project teams, the development and implementation of thematic video content, and the testing of scientific and methodological support for the professionalization of andragogues. The significance of the proposed innovations for the professional development of university teachers is outlined and the feasibility of their further implementation in non-formal and informal education is substantiated.

Keywords: professional development; professionalization; adult education; research and teaching staff of higher education institution; educational innovations; non-formal education; informal education.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Anishchenko, O.V., 2023. Innovatsii u sferi profesionalizatsii andrahohiv (initsiatyvy viddilu androhohiky IPOOD imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy) [Innovations in the field of professionalization of andragogues (initiatives of the Department of Androgogy of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine)]. *Rozvytok pedahohichnoi nauky i praktyky v umovakh voiennoho i povoiennoho chasu: materialy Zvitnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Instytutu pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy za 2022 rik* (Kyiv, 23 bereznia 2023 r.), Kyiv: In-t pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, 2023, 15–19.
2. Anishchenko, O.V., Banit, O.V., Kaliuzhna, T.H., Kovalenko, O.H., Piddiachyi, V.M., & Samko, A.M., 2022. *Profesionalizatsiia pedahohichnoho personalu u sferi osvity doroslykh v umovakh formalnoi i neformalnoi osvity: teoretyko-metodychnyi aspekt* [Professionalization of pedagogical staff in the field of adult education in the conditions of formal and informal education: theoretical and methodological aspect] [monohrafiia]. Kyiv: IPOOD imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, 416, Dostupno: <<https://lib.iitta.gov.ua/735119/>>.
3. Anishchenko, O. V., Pryima, S. M., 2020. Informalna osvita [Informal education]. *Velyka ukrainska entsyklopediia*. Dostupno: <https://vue.gov.ua/Інформальна_освіта>.
4. Anishchenko, O. V., Pryima, S. M., 2020. Neformalna osvita [Nonformal education]. *Velyka ukrainska entsyklopediia*. Dostupno: <https://vue.gov.ua/Неформальна_освіта>.
5. Horash, K.V., 2021. Innovatsii v osviti [Innovations in education]. *Entsyklopediia osvity / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy* [hol. red. V. H. Kremen; zast. hol. red. V. I. Luhovyi, O. M. Topuzov; vidp. nauk. sekr. S. O. Sysoieva ...]: 2-he vyd., dopov. ta pererob, Kyiv: Yurinkom Inter, 399.
6. Dubaseniuk, O.A., 2014. Innovatsii v suchasni osviti [Innovations in modern education]. *Innovatsii v osviti: intebratsiia nauky i praktyky: zbirnyk naukovo-metodychnykh prats; za zah. red. O.A. Dubaseniuk*, Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 12-28.

7. Zakliuchnyi naukovyi zvit, 2022. *Pro diialnist viddilu andrahohiky IPOOD imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy za 2020 – 2022 rr. z temy doslidzhennia «Teoriia i praktyka profesionalizatsii pedahohichnoho personalu u sferi osvity doroslykh»* [Final scientific report. 2022. About the activity of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine for 2020 – 2022 on the topic of research «Theory and practice of professionalization of pedagogical staff in the field of adult education»] (RK № 0120U100229; nauk. kerivnyk – d. ped. n., prof. Anishchenko O.V.). Kyiv: IPOOD imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, 80.

8. *Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva «Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu na hrupu profesii "Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity"» vid 23.03.2021 r. №610* [Order of the Ministry of Economics, Trade and Agriculture "On Approval of Professional Standard for Professions" Teachers]. Dostupno: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf>.

9. Petrunko, O.V., 2014. Osvitni innovatsii v Ukraini: problemy vprovadzhennia ta mozhlyvosti optymizatsii [Educational innovations in Ukraine: Implementation problems and optimization opportunities], *Osvitohichnyi dyskurs*, 1, 194-207.

10. Proekt Zakonu pro osvitu doroslykh, 2022 [Draft Law on Adult Education], 07 liutoho. Dostupno: <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/38978>>.

11. Tsentr andrahohichnoi maisternosti. *Osvitnii khab Instytutu pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy*. Dostupno: <<https://ipoodhab.com/centre-of-andragogy-mastery>>.

12. Shapochkina, O. V., 2012. Suchasni tendentsii rozvytku neformalnoi osvity maibutnikh uchyteliv u Nimechchyni [Modern trends of the development of informal education of future teachers in Germany]: *avtoref. dys. ... kand. ped. nauk*: 13.00.04, Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka, 20.

13. Yunyk, I.D., 2022. Formalna, neformalna ta informalna osvita brendynhu vykladacha vyshu [Formal, non-formal and informal education in university professor's branding]. *Akademichni studii. Seriiia «Pedahohika»*, 1, 221–228. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.1.3>.

14. The ILO/UNESCO Recommendation concerning the Status of Teachers (1966) and The UNESCO Recommendation concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel (1997) with a User's Guide. *ED-2008/WS/24*, Paris, 2008, 72. Dostupno: <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000160495>>.

15. Werner, Mauch, Uta Papen. (eds.), 1997. *Making a difference: innovations in adult education*. Frankfurt am Main; Berlin; Bern; New York; Paris; Wien: Lang, 217.